

FSC-certificering - Hvad kræves der?

[Bemærk, dette dokument er et udkast baseret på 1. udkast af den reviderede skovstandard]

Inden man går i gang med en certificeringsproces bør man som skovejer gennemgå sin drift og sikre, at den lever op til kravene i den danske FSC-skovstandard. For at gøre det lettere har FSC Danmark udviklet den nedenstående emneopdelte struktur for FSC's 10 principper i denne vejledning også kaldet 'den korte standard'. Det skal dog bemærkes, at der ved certificering af ejendommen vil refereres til kravene som de står listet og beskrevet i FSC-skovstandarden og at dette dokument derfor kun er en hjælp til at forstå og efterleve disse.

FSC-certificering er fremadrettet og det vigtigste er, hvad man planlægger at gøre fremover. Det vil derfor ofte være afgørende, hvad der står i driftsplanen og efterfølgende audits vil så efterprøve om planen følges i praksis.

Nedenstående afsnit og tilhørende checklister skal give et overblik over følgende:

- 1) Om der vil være brug for driftsmæssige justeringer før FSC-certificering kan opnås.
- 2) Hvilke hensyn, der vil skulle tages i driften fremadrettet for at FSC-certificering skal kunne fastholdes.

Som led i ejendommens forberedelse til certificering bør alle checklisterne i denne vejledning gennemgås og alle spørgsmål besvares. Den sidste søjle i hver checkliste viser, hvilket svar (ja eller nej) der kræver opfølgning, og henviser til relevante støttedokumenter og hvor de specifikke krav er præsenteret i FSC's skovstandard. Hvis svaret er ukendt, bør man slå op i skovstandarden for at få afklaring. Der henvises ligeledes til skovstandardens ordliste.

Standarden kan tilgås via FSC's hjemmeside www.fsc.dk. Her vil også fremadrettet kunne findes støttedokumenter såsom skabeloner, eksempler og skemaer, som kan være en hjælp i forberedelsesfasen. Hvis ejendommen eksempelvis allerede adresserer FSC's krav, er der ingen grund til at erstatte eksisterende skemaer mm.. Har du en grøn driftsplan vil den for eksempel sandsynligvis fint dække, hvad der kræves af en driftsplan for at få en certificering.

For at certificering skal kunne opnås skal der svares 'ja' til alle spørgsmål i nedenstående fem checklister der vedrører henholdsvis driftens status, sociale forhold, natur og miljø, drift og økonomi, overvågning og dokumentationskrav.

Styr på forvaltningen

– Er der brug for forvaltningsmæssige justeringer før FSC-certificering kan opnås?

Det er en grundlæggende forudsætning for FSC-certificering, at lovgivningen overholdes. For at ejendommen kan certificeres, skal der også være udarbejdet en driftsplan. For at lette arbejdet med at leve op til FSC's krav er der i checklisten nedenfor listet elementer der skal indgå i en driftsplan, der opfylder de danske FSC-retningslinjer. Der arbejdes i FSC pt. på at gøre FSC-certificering mere tilgængelig særligt for små skovejendomme og en af mulighederne er, hvor ejendommen er en del af en gruppecertificering, at tillade at større dele af en driftsplan kan ligge hos en gruppeleder.

Statuscheckliste		JA	NEJ	Hvis nej Reference i skovstandarden
1	Udføres alle aktiviteter i overensstemmelse med gældende lovgivning og forhindres ulovligheder på ejendommen?			1.3.1, 1.3.2, 1.4 og 1.5.1 Bilag A

2	Findes der en driftsplan for skovejendommen, der som minimum indeholder nedenstående elementer?			Princip 7 Bilag G
	Beskrivelse af ejendommens ejerskab og forvaltning (indikatorer 1.1.1 og 1.2.1)			
	Status/vurdering af ejendommens • Arealanvendelse herunder skovkort • Økonomi og produktion herunder bevoksningsliste • Natur- og miljøværdier • Kulturelle værdier herunder fortidsminder mm. • Forhold til lokalsamfundet herunder friluftsliv			
	Målsætning/strategi. Overordnet driftsformål for ejendommen og delmål for skovdriften			
	Hugstplanlægning og tilvækst herunder økonomisk rationale for driften			
	Retningslinjer for forstlige indgreb og pleje			
	Retningslinjer for hensyn til lokalsamfundet herunder friluftsliv			
	Retningslinjer for hensyn til arbejdstagere			
	Plan for beskyttelse af miljø- og naturværdier			
	Plan for beskyttelse af kulturelle værdier			
	Beskrivelse af opfølgning på driftsplanen (overvågning) og justering af driftsplanen			
4	Er det certificerede areal tydeligt dokumenteret og markeret på kort?			1.2.2 og 6.10
5	Er minimum 10 % af det certificerede areal, hvor der findes værdifuld biodiversitet eller kan skabes de mest gunstige forhold til fremme af biodiversitet, udpeget til bevaring og fremme af biodiversitet? (Bemærk, at allerede beskyttede naturtyper forventes at indgå i disse arealer og, at der de første 5 år efter certificering er tilladt en vis tømmerhugst, se 6.5.2 for detaljer, men at kun naturpleje derefter er tilladt.)			6.5.1 og 6.5.2

Hensyn i driften fremadrettet

- Hvilke hensyn skal tages fremadrettet for at FSC-certificering kan fastholdes?

Sociale effekter af driften

Ifølge FSC's retningslinjer skal skovdriften tage sociale hensyn. Det bør ved driften sikres, at der opretholdes et godt forhold til naboer og brugere af skoven. Der er ligeledes mange aspekter som bør overvejes i relation til medarbejdere og entreprenører - både når medarbejdere ansættes, når krav skal stilles som en del af aftaler med entreprenører og i det daglige arbejde. Arbejdsmiljø, ansættelse og sikkerhed er i høj grad adresseret af lovgivningens krav til arbejdspladsvurderinger mm. Tabellen herunder viser de vigtigste aspekter i FSC's retningslinjer, der går ud over lovgivningen.

Social checkliste		JA	NEJ	Hvis nej Reference i skovstandarden
1	Respekteres retten til adgang og tilgodeses henvendelser med ønsker til brug af skoven til rekreative og undervisningsformål under hensyn til driftsformålene og økonomien?			4.1.1, 4.1.2, 4.2.1 og 4.4.1
2	Inddrages naboer og brugere, hvor deres brug af skoven kan være direkte påvirket af driftsaktiviteter? (Bemærk, for store ejendomme kan dette være gennem brugerråd, men for mindre ejendomme kan jævnlig kontakt med brugere og naboer være tilstrækkelig.)			4.5.1
3	Hvis der har været en klage eller konflikt i forhold til gældende lovgivning dokumenteres da denne, samt håndteringen heraf? Ophører de til konflikten relaterede aktiviteter, hvor dette er relevant, på det pågældende areal, indtil konflikten er løst?			1.6.1, 1.6.2, 4.2.2 og 4.6.1
4	Er alle arbejdstagere, herunder entreprenører og underentreprenører, omfattet af en overenskomst eller ansat på overenskomstlignende vilkår? (Bemærk, monokulturer med juletræs- og pyntegrønt er ikke inkluderet i det certificerede areal.)			1.2.1 og 2.1.2
5	Benytter alle arbejdstagere påkrævede personlige værnemidler?			2.3.2
6	Besidder arbejdstagere den for arbejdsopgaven relevante viden og information og kan opgaven udføres sikkert og effektivt?			2.5, 2.3 og 8.1.2 Bilag B

Miljø/naturmæssige effekter af driften

Miljøhensyn er et centralt element i FSC-certificering. Principperne er enkle:

1. For at kunne tage vare på miljø- og naturværdierne er man nødt til at kende til dem.
  2. Forud for en aktivitet overvejer man først, hvordan den kunne tænkes at påvirke naturen og miljøet, og hvordan en evt. negativ effekt kan minimeres eller modvirkes.
  3. Hvis en forventet negativ påvirkning ikke kan afbødes effektivt, og det derfor er sandsynligt at aktiviteten vil ende med at skade naturværdier væsentligt, bør man finde alternativer til den planlagte aktivitet.
- I danske skove er naturlig hydrologi og dødt ved samt gamle træer særligt vigtigt for at sikre levesteder for truede og sjældne arter og derfor afspejler kravene især dette.

Natur og Miljø - checkliste		JA	NEJ	Hvis nej Reference i skovstandarden
1	Sikres det, at der ikke sker nogen omlægning af naturlig skov til plantager og at skov ikke omlægges ikke til ikke-skovarealer?			6.9.1
2	Opretholdes arealet med hjemmehørende træarter og hvor arealandelen ikke allerede er 25% og 65% på hhv. næringsfattige og næringsrige jorder øges arealandelen da i forbindelse med foryngelser? Anvendes ikke-hjemmehørende træarter kun, hvor de ikke truer natur og miljø og er lokalitetstilpassede? (Se bilag F til skovstandarden, for en liste over hjemmehørende træarter. Rødgran anses ikke som hjemmehørende.)			10.2.1 og 10.2.2 Bilag F

3	Bevares brede, stabile, lokalitetstilpassede og mangfoldige indre og ydre skovbryn eller etableres de i forbindelse med foryngelsen af skovkanten?			6.6.8
4	Beskyttes og tilbageføres vandløb, vådområder, moser og søer, bredområder, så vidt muligt, til naturlig tilstand? Dette således at der for eksempel ikke planlægges nyanlæg af grøfter?			6.7.2 6.7.3
5	Tilstræbes selvforyngelse og sikres det ved foryngelse, at der etableres en bevoksning, der på lang sigt giver et bedre udgangspunkt for udvikling af naturværdier og stabilitet end den gamle bevoksning i form af mere naturlig skov.			6.8.1, 10.1.1 og 10.1.2
6	Undgås renafrifter eller udføres de kun i ensaldrede nåletræsbevoksninger hvor øvrige foryngelsesformer ikke er mulige, når ustabile plantager afvikles, eller hvor det er nødvendigt for at sikre en brugbar foryngelse med hjemmehørende lystræsarter. Tilpasses størrelsen og brugen af renafrifter så biodiversitet, vand- og jordressourcer ikke trues?			10.5.2
7	Bekæmpes invasive arter, hvor det er økonomisk og praktisk muligt?			10.5.3
8	Er det praksis, at der ikke anvendes gødning, pesticider og biologiske bekæmpelsesmidler?			10.6, 10.7 og 10.8
9	Sikres det, at der aldrig anvendes genmodificerede organismer?			10.4
10	Begrænses jordbearbejdning på hhv. næringsfattige og næringsrige jorde til maksimalt 70 pct. og 50 pct. af kulturrealet, hvor det er nødvendigt for at sikre foryngelsen eller et træartsskifte. Sikres ubehandlede flader om frøtræer og livstræer, langs skovbryn, på våde arealer og ved andre biologisk værdifulde biotoper. Foretages jordbearbejdning kun punkt- og stribevis med maksimalt det en planteafstand vil kræve og undgås stødoptagning og dybdepløjning helt? Og undgås køreskader?			10.10 10.11.1
11	Anlægges f.eks. brandbælter og/eller anvendes arter, der kan modstå skadedyr, oversvømmelse og/eller storm?			10.9
12	Hvor der er kendskab til truede og sjældne arter, er deres leve- og ynglesteder da noteret og tages der de nødvendige hensyn, særligt i yngletiden? Sikres det bl.a. at der omkring de få særligt følsomme fuglearters redetræer ikke er hugstaktiviteter i yngletiden?			6.4 Bilag C og D
13	Bevares ræve- og grævlingegrave og nøgleelementer, såsom træer med mange spættehuller, meget store myretuer og store mosklædte sten?			6.6.1
14	Udpeges minimum 5 livstræer pr. ha i produktionsskoven til naturligt henfald og død, enten i forbindelse med skærmforyngelse eller renafrifter?			6.6.2
15	Skabes der mindst 3 højstubs eller 3 skadede træer pr. ha i mellemaldrende bevoksninger?			6.6.3
16	Bevares der efter stormfald samlet set mindst 3 stormfældede træer pr. ha?			6.6.4

17	Bevares eller etableres indre og ydre skovbryn i forbindelse med foryngelsen af skovkanten?			6.6.5
18	Hvis der er sket skade på miljø og natur udbedres skaden da?			6.3.1 og 9.3.2
19	Udføres indsamling, oprydning, transport, opbevaring og bortskaffelse af alt affald på en miljømæssig forsvarlig måde?			10.12

Drift og økonomi

De danske FSC-retningslinjer stiller en række specifikke krav til de anvendte driftsformer samt omkring effektiviteten og det økonomiske udbytte af produktionen.

Drift og økonomi - checkliste		JA	NEJ	Hvis nej Reference i skovstandard
1	Revideres og opdateres driftsplanen minimum hver 15. år, herunder også med henblik på fremadrettet at sikre langsigtet økonomisk bæredygtighed.			5.5.1 og 7.4.1
2	Er hugstplanen baseret på et konservativt og veldokumenteret estimat og korrigeres denne løbende, så det sikres det at hugstmængden ikke overskrider et bæredygtigt niveau?			5.2.1
3	Er minimumsdiameter eller omdriftsalder fastsat for hver træart, for at sikre at hugsten (bortset fra tyndingshugst) sker, når træer har økonomisk set optimal størrelse?			5.2.2
4	Sikres det at den faktiske hugst ikke overstiger planlagte hugst med over 15% samlet set over 10 år?			5.2.3
5	Hvor ikke-tømmer skovprodukter, såsom mos, urter, frø, juletræer, klippegrønt og vildt, osv. udnyttes overskrides ikke et bæredygtigt niveau.			5.2.4
6	Benyttes der i skovdriften en variation af træarter, som egner sig til de specifikke skovdyrkningsmæssige betingelser, og så der sikres produkter af høj kvalitet.			5.2.5

Overvågning og kontrol

Formålet med overvågning er ganske enkelt at få vished for, hvad der reelt foregår i skoven, og hvilken virkning skovdriften har. For at kunne træffe de rigtige beslutninger om driften er det nødvendigt at have et vist minimum af information og de data der indsamles som led i overvågningen giver et godt grundlag for at beslutte om der evt. skal ske driftsændringer.

De indsamlede data skal naturligvis opdateres med jævne mellemrum.

Der er endvidere krav om jævnlig kontrol af de miljømæssige virkninger af driftsaktiviteter. Denne tilsyneladende komplekse opgave, ses ofte overført til en simpel proces ved hjælp af checklister. Dette

i form af en checkliste der lister hvad for eksempel en entreprenør skal være opmærksom på og tage hensyn til ved den forstlige aktivitet og en der udfyldes af entreprenøren efter indgrebet med en rapport om hugsten, eventuelle observationer mht. miljø- og naturhensyn osv. Disse checklister kan efterfølgende dokumentere overvågning.

Overvågningscheckliste		JA	NEJ	Hvis nej Reference i skovstandarden
1	Når entreprenører, skovarbejdere eller maskinførere udfører driftsaktiviteter, sikrer det da, at de er informeret om og overholder kravene i skovstandarden.			8.1.1 og bilag B
2	Er der overvågning af kultur- og naturværdi, som minimum med intervaller der sikrer at den er tilstrækkelig intensiv til at kunne vurdere deres tilstand på ejendomsniveau?			8.2, 9.4.1, 9.4.2 og 9.4.3 Bilag G og H
4	Opdateres driftsplanen minimum hvert 15. år så den afspejler ny viden og ændringer i forhold?			7.4.1, 8.3 og 9.4.4
5	Hvor ejendommen har både certificerede og ikke certificerede arealer, spores da alle produkter, der markedsføres som FSC-certificerede?			8.5.1 og 8.5.2

Påkrævet dokumentation efter certificering

Nedenstående liste opsummerer FSC's krav til løbende dokumentation. Bemærk, at udover hvad der er listet i statuschecklisten på side 1-2, er der kun krav om yderligere dokumentation ved hugst, salg eller andre aktiviteter i skoven.

Dokumentationscheckliste		Reference i skovstandarden
1	Faktisk hugst	5.2.1
2	Salgsfakturaer for alle produkter, der sælges med som FSC certificerede	8.5.2
3	Journal eller anden dokumentation for tiltag til løsning, hvor der har været en klage eller konflikt.	1.6.1
4	Opdateret arbejdspladsvurdering (APV) og registrering af eventuelle ulykker som påkrævet ved lov.	2.3.1 og 2.3.3
5	Hvor ikke-tømmer skovprodukter, såsom mos, urter, frø, juletræer, klippegrønt og vildt, osv. udnyttes dokumenteres dette (f.eks. via fakturaer med angivne mængder).	5.2.4
6	Brug pesticider	10.7.2
7	Brug af gødning	10.6.2 og 10.6.3
8	Brug af biologiske bekæmpelsesmidler	10.8.3
9	På anmodning og evt. med fortrolige oplysninger undladt, et sammendrag af driftsplan og mod betaling relevante dele af driftsplan og sammenfatning af overvågningsresultater	7.5 og 8.4